

Кучеркова С.О Глобальні проблеми економіки України через призму інформаційних ресурсів // ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки / Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 4 (16) частина 1 / відпов. ред. І.Б. Садовська. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017. – 264 с.

УДК 658
JEL M 00

Кучеркова Світлана
Таврійський державний
агротехнологічний університет

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

В статті розглядаються проблеми розширення торговельних можливостей в Україні, зокрема експорту продукції малих підприємств. За підтримки Міжнародного торговельного центру в Україні була розроблена Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі України 2017-2021 роки «Експортна стратегія України». Викладено основні її принципи. Акцентовано увагу на глобалізації економіки і використання інформаційних ресурсів. Такою однією з інформаційних систем є система обліку.

Ключові слова: експорт, глобалізація, малі підприємства, міжнародний ринок, інформаційні ресурси, облік.

ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ

В статье рассматриваются проблемы расширения торговых возможностей в Украине, а именно экспорт продукции малых предприятий. При поддержке Международного торгового центра в Украине была разработана Дорожная карта стратегического развития торговли Украины 2017-2021 года «Экспортная стратегия Украины». Изложены основные ее принципы. Акцентировано внимание на глобализации экономики и использования информационных ресурсов. Такой одной из информационных систем является система учета.

Ключевые слова: экспорт, глобализация, малые предприятия, международный рынок, информационные ресурсы, учет.

GLOBAL PROBLEMS OF ECONOMY OF UKRAINE THROUGH THE PRISM OF INFORMATION RESOURCES

Abstract. In the article the problems of expanding trade opportunities in Ukraine, namely exports of small enterprises. With the support of the International trade centre in Ukraine was developed a Road map for strategic development of trade of Ukraine 2017-2021 years, "Export strategy of Ukraine". Set out its basic principles. The attention is focused on the globalization of the economy and use of information resources. Such an information system is the accounting system.

Key words: *exports, globalization, small businesses, international market, information resources, accounting.*

Постановка завдання. Україна знову на роздоріжжі. В умовах економічних реформ перехід країни до процвітаючої ринкової економіки являє собою складне завдання. На політичному та регуляторному рівнях досягнуті надзвичайні результати, важливі кроки здійснені також у напрямку економічної інтеграції. Проте успіхи країни у розвитку підприємництва та стимулюванні конкуренції значно скромніші. Незважаючи на зусилля з подальшого реформування умов для підприємницької діяльності, здійснення бізнесу залишається ускладненим. Застарілі методи, успадковані новою системою, не сприяють впровадженню інновацій і не стимулюють нових учасників ринку розвивати новий бізнес.

Створення умов, за яких підприємства, зокрема малі та середні (МСП), могли б користуватися перевагами ринкової економіки, потребує цілеспрямованих зусиль на різних рівнях. Уряд та представники бізнесу визнають необхідність подальших ефективних дій у сферах, що мають особливе значення: освоєння підприємствами нових галузей економіки, підвищення конкурентоспроможності на міжнародному рівні та вихід на нові ринки.

Виклад основного матеріалу. За підтримки Міжнародного торговельного центру (МТЦ) у рамках програми «Стратегія розвитку торгівлі» щодо сприяння сталому розвитку шляхом розширення торговельних можливостей в Україні була розроблена Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі України 2017-2021 роки «Експортна стратегія України». Дорожня карта узагальнює спільну позицію Уряду та бізнесу щодо визначених орієнтирів для розвитку торговельних відносин України, подолання перешкод та використання всіх наявних можливостей для розвитку експорту.

Маючи основною метою перехід України до “експорту наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та успіху

на світових ринках”, Дорожня карта визначає три основних завдання з її реалізації:

1. Створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту.

Український експорт представлений, в основному, проміжними товарами з відносно низькою технічною складовою. Для поступового перетворення економіки на більш інноваційну та наукомістку та для відновлення економічного росту і підвищення конкурентоспроможності Україні необхідно диверсифікувати експорт, а також створити привабливі політико-економічні умови для здійснення торгівлі.

2. Розвиток послуг з підтримки бізнесу та торгівлі, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємств, зокрема МСП.

Важливими базовими факторами конкурентоспроможності підприємств є сприятливі політики та правове регулювання, а також наявність дієвих та ефективних інституцій для забезпечення їх впровадження. Існують очевидні прогалини в інституційній структурі та системі надання послуг в таких сферах, як фінансування торгівлі, сертифікація продукції, транспортування, обробка вантажів, просування експорту та брендинг. Країна потребує скоординованої мережі інституцій, яка б усувала торговельні бар'єри та забезпечувала ефективні та доступні послуги вздовж всього ланцюга доданої вартості, а також на різних етапах здійснення міжнародної торгівлі.

3. Зміцнення навичок і компетенцій підприємств, зокрема МСП, необхідних для участі в міжнародній торгівлі.

Більшість підприємств, особливо МСП, продовжують активно здійснювати діяльність, в основному, в традиційних секторах і на традиційних ринках, і при цьому не мають необхідних знань та навичок для освоєння нових міжнародних ринків. До того ж, через досить низький рівень продуктивності праці, недостатню мобільність робочої сили та низький рівень підприємництва українським виробникам важко конкурувати на іноземних ринках. Незважаючи на високий рівень освіти та кваліфікації кадрів, спостерігається невідповідність між знаннями, необхідними у певних секторах, та знаннями, які дає система освіти. Країні потрібні підприємства, які володіють необхідними знаннями в галузі бізнесу та міжнародного маркетингу, розуміють вимоги іноземних покупців і здатні реагувати на них.

В центрі уваги цієї Дорожньої карти – модернізація українського бізнес-середовища та економіки.

Визначені конкретні існуючі та потенційні сектори та їх пріоритетність як рушійної сили для інновацій та створення високої доданої вартості, а також потенційного використання для прискорення розвитку МСП та стимулювання підприємництва. Цими секторами є:

- Сектор інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема, розробка програмного забезпечення, з урахуванням існуючої кількості програмістів, задіяних в цьому секторі, та щорічного числа випускників в цій галузі.

- Сектор креативних послуг, у тому числі послуги з реклами та зв'язків з громадськістю (PR), ремесла, дизайн, кіноіндустрія, індустрія моди, видавнича справа, та інші сценічні і візуальні мистецтва.

- Сектор туризму, зокрема еко-туризм, екстремальний, культурний, діловий (MICE) та освітній туризм.

Сучасний світовий розвиток характеризується процесами глобалізації економіки, інформаційними змінами, посиленням конкуренції, набуттям інформації вартості, створенням корпоративних, регіональних мереж, а також всесвітньої мережі Інтернет.

В 21 столітті потрібно мислити по-новому, реалізуючи принцип «думай глобально – действуй локально», який передбачає обов'язкове врахування зовнішніх факторів.

Глобалізація сприяє міжнародному руху основних факторів виробництва, призводить до збільшення іноземних доходів господарюючих суб'єктів.

Глобалізація розширила границі, в рамках яких була локалізована господарська діяльність фізичних та юридичних осіб, а поява сучасних засобів телекомунікації (включаючи Інтернет) значно спростило фінансові трансакції між країнами.

В нових умовах господарювання значна частина компаній і приватних осіб стають суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), і з кожним роком все більша частина доходів і активів створюється за кордоном. Так, для компаній-резидентів країн Європейського Союзу іноземні активи в загальному обсягу активів складають 37%, іноземні продажі в загальному обсягу продаж – 38%. Відповідні середні показники для ведучих компаній США становлять 33 і 27%, для японських корпорацій – 16 і 26%.

У структурі підприємництва в Україні значною мірою домінують МСП. Оскільки МСП складають 99,8 % загальної кількості підприємств в Україні та забезпечують роботою близько двох третин загальної кількості робочої сили у країні, цей сектор є важливою складовою економіки. За даними Державної служби статистики України, з 343 440 українських підприємств, зареєстрованих у 2015 році, 82,8 % складають підприємства, на яких працює менше 10 осіб (так звані мікропідприємства), і 12,7 % – підприємства, на яких працює від 11 до 50 працівників (малі підприємства). Середні підприємства (50-250 співробітників) складають 4,4 % загальної кількості підприємств, і лише на 0,1% підприємств працює більше 250 працівників.

Більшість підприємств задіяні у сфері «оптової та роздрібно торгівлі і ремонту автомобілів та мотоциклів», що складає 27 % вітчизняних підприємств; за ним слідує сільськогосподарська (14 %) і промислова галузь (12 %). Частка підприємств, задіяних у секторі надання бізнес-послуг, є досить незначною: 4 % МСП здійснюють діяльність у сфері «інформаційних і телекомунікаційних послуг» (послуги ІКТ); 9,5 % – у сфері «операцій з нерухомістю»; і 8,7 % – у сфері «професійної, наукової і технічної діяльності» (професійна діяльність).

Відповідно до Глобального індексу конкурентоспроможності (GCI) за 2016-2017 роки, Україна посідає 85-те місце серед 138 країн у порівнянні з 79-м місцем минулого року. За результатами «Опитування керівників підприємств», яке проводив Світовий економічний форум, основними негативними факторами для ведення бізнесу в Україні є корупція (14,0 % від загальної кількості респондентів), нестабільність політики (13,2 %), інфляція (11,9 %), неефективний державний апарат (11,4 %) та відсутність доступу до фінансування (11,2 %).

За даними звіту Світового банку Doing Business 2017 у категорії «легкість ведення бізнесу» Україна посідає 80-те місце серед 190 країн та відстає від більшості інших країн СНД і Східної Європи.

Недостатня обізнаність щодо вимог доступу на міжнародний ринок перешкоджає розвитку експорту.

Обмежений доступ до інформації про ринки є основною перешкодою для існуючих і потенційних українських експортерів. Зокрема серед інших бракує інформації з таких питань як вимоги доступу на ринок, канали збуту, вимоги до упаковки, маркування

та безмитний доступ. Недостатність заходів із просування товарів вітчизняних виробників обмежує впізнаваність українських товарів за кордоном.

Наразі відсутнє єдине бачення і стратегія розвитку та просування українського бренду за кордоном. Така ситуація може пояснюватися низкою причин, у тому числі відсутністю системного підходу до створення такого бренду, недостатнім державним фінансуванням та нестачею людських ресурсів для просування експорту, традиційною орієнтацією на менш вимогливі ринки країн СНД, а також відсутністю, до недавнього часу, Офісу з просування експорту (ЕРО).

Процес ефективного управління підприємством у вільній конкурентній економіці все більше ґрунтується поряд з належним управлінням на застосуванні передових інформаційних технологій.

Сучасний розвиток економіки базується на використанні своєчасної інформації, комп'ютеризації господарських та фінансових процесів.

Інформаційне суспільство – це суспільство, яке характеризується: високим рівнем комп'ютеризації, великим обсягом інформації, яка передається переважно електронними каналами зв'язку, дематеріалізацією об'єктів економічного обміну. Економіка такого суспільства визначається активним використанням інформаційних технологій [1, с.95].

Однією з інформаційних систем є система обліку, яка виявляє та відображає факти господарської діяльності підприємства і узагальнює показники його економічної діяльності, котрі використовують у своїй роботі керівники структурних підрозділів і власники підприємства у процесі ефективного управління. Саме тому роль обліку як основної системи інформаційного забезпечення управління в теперішній час є особливо важливою.

Облікова інформація повинна слугувати основою для здійснення процесів прогнозування, планування, нормування, аналізу і контролю, тобто виступати важливим засобом у прийнятті ефективних управлінських рішень.

При цьому обліково-аналітична система на підприємстві повинна охоплювати в собі такі елементи як облік, аналіз і контроль (аудит). Головне її завдання, на нашу думку, якомога повніше, своєчасно і якісно зафіксувати, систематизувати і викласти (представити) всі види інформації про діяльність

підприємства для прийняття управлінських рішень. За для цього, вважаємо, потрібно розробляти підприємству додатково внутрішньогосподарські (управлінські) первинні документи і звітність, яка буде задовольняти потреби саме цього підприємства.

Адаптація господарюючих суб'єктів до умов змін зовнішнього середовища відбувається через використання комп'ютерів та глобальних мереж, формування стратегічного обліку і організація мережевого фінансового і управлінського обліку.

Обліково-аналітична система повинна будуватися за принципом поступового (хронологічного) збору інформації, опрацювання даних та формування звітних документів (даних) і висновків. Для цього необхідно скористатися первинними документами, управлінськими, статистичними, податковими та фінансовими звітами.

Отже, для того щоб ефективно керувати і приймати управлінські рішення потрібно постійно досліджувати і аналізувати всі процеси, явища і господарські факти на підприємстві. Для цього і слугує обліково-аналітична система: облік, аналіз і контроль.

Одержання усіх видів інформаційних ресурсів відбувається за допомогою системи бухгалтерського обліку, роль якого полягає в забезпеченні інформації для системи управління про фактичні значення показників використання та стану ресурсів, протікання процесів, використання капіталу, стану розрахунків з дебіторами і кредиторами тощо.

Важливість ґрунтовних знань з організації обліку і звітності в оподаткуванні для облікових працівників не викликає сумнівів. Адже жорсткий контроль з боку держави за правильністю обчислення, сплати і звітності щодо податків, зборів (обов'язкових платежів) (бо податкові надходження — основна складова державних доходів) спонукає господарюючих суб'єктів чітко дотримуватись вимог ведення обліку і складання звітності в оподаткуванні, встановлених податковим законодавством, а тому виникає потреба у фахівцях високого рівня як в галузі бухгалтерського обліку так і в оподаткуванні.

Професійний ринок праці встановлює вимоги до кваліфікації спеціалістів, які стосуються не тільки теоретичних і практичних знань, а й їх компетенції.

Нещодавно на Всесвітньому економічному форумі в Давосі були названі 10 професійних навичок, які будуть актуальні через 5 років.

1. Комплексне багаторівневе рішення проблем (Complex problem solving). Це означає, що людина здатна бачити суть проблеми і розбиратися з причиною, а не з наслідком.

2. Критичне мислення (Critical thinking). Це такий спосіб мислення, при якому людина ставить під сумнів інформацію, що надходить, і навіть власні переконання.

3. Креативність у широкому сенсі (Creativity). Творчий підхід – це здатність бачити те, чого ще немає.

4. Уміння управляти людьми (People management). Як мотивувати співробітників так, щоб вони бігли бігом на роботу, а не з роботи? Як не помилитися в людині, приймаючи його на роботу, а підвищувати тих, хто цього заслуговує? Як розв'язувати конфлікти всередині команди? Знати відповіді на всі ці питання – значить володіти people management.

5. Взаємодія з людьми (Coordinating with others).

6. Емоційний інтелект (Emotional intelligence). Зараз під емоційним інтелектом розуміється здатність розуміти емоції, наміри і мотивацію інших людей і свої власні, а також вміння керувати своїми емоціями та емоціями інших людей.

7. Формування власної думки та прийняття рішень (Judgment and decision-making).

8. Клієнтоорієнтованість (Service orientation).

9. Вміння вести переговори (Negotiation).

10. Гнучкість розуму (Cognitive flexibility). Когнітивна гнучкість – це здатність розуму швидко переключатися з однієї думки на іншу, а також обмірковувати кілька речей одночасно.

Висновки. Впровадження інформаційних технологій в усі сфери підприємницької діяльності сприятиме більш швидкій адаптації вітчизняного малого бізнесу до сучасного ринкового середовища, а також підтриманню його конкурентоздатності в умовах інноваційного розвитку світової економіки.

Література:

1. Звоник А.А. Роль государства в становлении информационного общества [Текст] / А.А. Звоник // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Економічна серія. - № 564. – Х.: ХНУ, 2002. – С. 95-100.

2. Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі України 2017-2021 роки [Електроний ресурс] // Режим доступу <http://me.gov.ua>

Автор: Кучеркова Світлана Олександрівна, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь, Україна.

Сфера наукових інтересів: інформаційні технології, обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємств, облік і звітність в оподаткуванні, звітність підприємств.

Зв'язок з автором: chveta5@rambler.ru або kucherkovas@gmail.com